

Koester de basis van de arbeidsmarkt en verbeter de kansen voor vakmensen met een mbo-diploma



Barbara Baarsma is directievoorzitter Rabobank Amsterdam en hoogleraar toegepaste economie aan de UvA en Max Boodie is oprichter en directeur van PlaytoWork.

In een boksring werd het nationale mbo-jaar vorige week maandag geopend. Opvallende keuze, ook omdat van een gevecht geen sprake was. De sprekers, onder wie minister Ingrid van Engelshoven van Onderwijs, staken allen de loftrumpet over mbo-gediplomeerde vakmensen.

En dat is terecht, maar geenszins vanzelfsprekend. Ondanks dat ruim 4 op de 10 werkenden middelbaar is opgeleid, is de waardering voor deze basis van onze arbeidsmarkt beperkt. Pas recent groeit de belangstelling voor het mbo. Waarom nu wel? Omdat de arbeidsmarkt onder hoogspanning staat. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) berichtte onlangs dat er met gemiddeld 93 vacatures per 100 werklozen een nieuw hoogtepunt is bereikt.

Dat stelt werkgevers voor grote uitdagingen. Zij geven aan dat bijna de helft van de vacatures moeilijk is te vervullen en een kwart ervaart hierdoor inmiddels productiebelemmeringen.

De krapte biedt daarentegen kansen voor werkenden. Er is vooral een tekort aan mensen met specifieke kennis en vaardigheden. In ruim de helft van de gevallen gaat het om beroepen waarvoor vakmensen met een middelbare beroepsopleiding worden gevraagd, zo berichtte uitkeringsinstantie UWV afgelopen vrijdag. Zie daar de reden voor de plotsklap opgekomen belangstelling voor het mbo.

Toch is deze nu krachtiger positie van mensen aan de basis van onze arbeidsmarkt kwetsbaar. Vorige week kwam het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) met het rapport over de



Operationele medewerkers op Schiphol hebben vaak een mbo-diploma.

FOTO: ISTOCK

sociale staat van Nederland. Hieruit blijkt dat ondanks de sterk verbeterde arbeidsmarktpositie van middelbaar opgeleiden, hun leefsituatie sinds 2008 niet is verbeterd. Hetzelfde geldt overigens voor hoger opgeleiden, zodat het verschil tussen hoger en middelbaar opgeleiden het afgelopen decennium stabiel was. Alleen lager opgeleiden zagen verbetering in hun leefsituatie. Uit eerder onderzoek van het SCP uit 2017 blijkt dat meer dan de helft van de

mbo-studenten zich zorgen maakt over hun eigen toekomst en baankans.

En die zorg is reëel. Gisteren op Prinsjesdag werd bevestigd dat de economische groei afneemt. Dat het kabinet alle ballen op het middenveld speelt, zal niet helpen om de regie die mbo'ers over hun leven en loopbaan kunnen voeren te vergroten. De Miljoenennota denkt in termen van rijk versus arm, terwijl het veel meer gaat om kansrijk versus kansarm. Het zou niet

moeten gaan over loze koopkrachtbeloften, maar over geloofwaardige investeringen in kansrijkheid en dus in het onderwijs en daarbinnen het mbo.

Nu de conjunctuur neerwaarts gaat, zal de werkloosheid op een goed moment weer oplopen. De groep die dan de hardste klappen krijgt op de arbeidsmarkt zijn de mbo'ers. De werkloosheid loopt voor middelbaar opgeleiden sterk op in een laagconjunctuur. Was het verschil in 2003 slechts 0,8 procentpunt, in 2014 was het verschil opgelopen naar 3,4 procentpunt. Tegelijk neemt het aantal banen in het middensegment af als gevolg van digitalisering en globalisering. Zelfs nu, in de hoogconjunctuur, is daarom het verschil in werkloosheid tussen middelbaar en hoger opgeleiden met 1,7 procentpunt fors te noemen.

Het mbo en de mbo'er verdienen meer dan de huidige opportunistische belangstelling. Over het mbo weten de meeste niet-mbo'ers niet veel meer dan dat het een lager opleidingsniveau is dan hbo of wo. Hoogopgeleide recruiters hebben vaak geen idee hoe mbo'ers denken en waar ze zich mee bezighouden. Dus zoeken zij mbo'ers vaak op de tast, via media die mbo'ers niet consumeren. Denk aan vacatures voor operationele Schipholmedewerkers in een huis-aan-huisblad of administratieve krachten via LinkedIn. Zonde van de inspanning.

Tussen de verschillende opleidingsniveaus in Nederland bestaat meer overlap dan vaak wordt aangenomen. Zo blijkt uit internationaal Pisa-onderzoek dat in Nederland de beste vmbo'ers - het laagste mbo-niveau - even goed scoren als de zwakste vwo'ers. Dus wat of wie zoekt een recruiter als hij zoekt naar een mbo'er?

Hoe kunnen we deze belangrijke basis van onze arbeidsmarkt koesteren? Laat niet langer het opleidingsniveau leidend zijn bij vacatures, maar kijk ook naar vaardigheden en motivatie. Laten we vaker gebruikmaken van een middel als serious gaming waarbij de kandidaat breder wordt beoordeeld. Dat heeft grote voordelen voor de kandidaat maar ook voor de werkgever, omdat de match tussen wat de kandidaat biedt en wat de werkgever zoekt sterk verbetert. 50.000 mbo'ers hebben zich zo al geprofileerd. Misschien een idee om het mbo-jaar volgend jaar met serious gaming te openen?

De Miljoenennota denkt in termen van rijk versus arm, terwijl het gaat om kansrijk versus kansarm